

NAGRODA IM. KS. DR. BOLESŁAWA DOMAŃSKIEGO

Wstęp

Od 1983 r. istnieje Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego przyznawana przez Stowarzyszenie PAX, a od 1993 r. przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. W 2002 r. zostało powołane Towarzystwo im. ks. dr. Bolesława Domańskiego „Służymy innym” z udziałem działaczy stowarzyszenia. Zwyczajowo nagroda co 5 lat wracała do Zakrzewa. Początkowo była to nagroda pieniężna, dopiero później przyznawano laureatom medale. Aż do 2012 r. kapituła i sekretariat nagrody mieściły się w Pile i pracowały pod kierunkiem Jacka Stróżyńskiego. Od 2013 r. nagroda i jej sekretariat zostały przeniesione do Szczecina. Zmieniono też regulamin.

„Civitas Christiana” zostało oficjalnie uznane przez władze kościelne jako stowarzyszenie katolickie dekretem z 14 kwietnia 1997 r. Stanowi ono integralną część wspólnoty Kościoła jako organizacja ludzi świeckich mająca na celu w swoich działaniach umacnianie i krzewienie formacji katolicko-społecznej. „Civitas Christiana” jest fundatorem wielu wyróżnień ogólnopolskich i lokalnych, jak przyznawana od 70 lat Ogólnopolska Nagroda im. Włodzimierza Pietrzaka, Śląska Nagroda im. Juliusza Ligonia w Katowicach, Nagroda im. kard. nom. Ignacego Jeża w Koszalinie, Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego w Szczecinie, Nagroda im. Franciszka Karpińskiego wręczana przez Oddział Okręgowy w Białymstoku i Nagroda Regionalna im. Michała Lengowskiego w Olsztynie. Pomysłodawcami nagrody i jej pierwszymi organizatorami byli Jan Manikowski z Zakrzewa i Jacek Stróżyński z Piły. Mieli silne poparcie mieszkańców Zakrzewa i ziemi złotowskiej.

Ksiądz Bolesław Domański stał się archetypem księdza–społecznika, więcej: realizatora pracy organicznej, ale także nauczyciela i nosiciela cnót narodowych. Chciałoby się je po prostu określić jako cnoty obywatelskie. Ale to dopiero dzisiaj możemy je za takie uznać, gdyż w czasach, gdy je ks. Domański wyznawał, były one obrócone na służbę narodowości, społeczności polskiej, dla której państwo było obcą instytucją, nieprzestrzegającą swoich powinności wobec części swoich obywateli².

29 października 1983 r. Zakrzewo w województwie pilskim obchodziło swój ważny dzień. Tu bowiem po raz pierwszy wręczone zostały ustanowione w tym roku

¹ Mgr Jacek Stróżyński, mgr historii, organizator Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego, długoletni przewodniczący Kapituły Nagrody; ORCID: 0009-0005-3079-0087, e-mail: jacek.strozynski47@gmail.com.

² Jowita Kęcińska-Kaczmarek, *Poznań – Pamięć i dzieło księdza Patrona Bolesława Domańskiego na Krajnie* (Złotów–Wielki Buczek, 2018).

regionalne nagrody Stowarzyszenia PAX im. ks. dr. Bolesława Domańskiego, prezesa Związku Polaków w Niemczech, wielkiego patrioty i wielkiej miary człowieka.

Uroczystości w Zakrzewie rozpoczęły się o godz. 10:00 złożeniem kwiatów pod pomnikiem upamiętniającym walkę tutejszej ludności o polskość tych ziem. Przybyłych na uroczystość powitał Jan Manikowski – przewodniczący Zarządu Stowarzyszenia PAX Oddziału Wojewódzkiego w Pile, mieszkaniec Zakrzewa. Także na przykościelnym cmentarzu złożono wieńce i kwiaty na grobie ks. Bolesława Domańskiego.

O godz. 11:00 w Domu Polskim, wybudowanym staraniem ks. Domańskiego, w sali pamiętającej zakrzewskiego proboszcza, odbyła się gala wręczenia nagrody. Uroczystości rozpoczęła pieśń *Gaude Mater Polonia* w wykonaniu laureata nagrody Chóru „Tęcza” z Zakrzewa, a otworzył ją przewodniczący Oddziału Wojewódzkiego Stowarzyszenia PAX w Pile, Jacek Stróżyński.

Po uroczystym wręczeniu nagrody laureaci wygłosili podziękowania, nawiązując również do znaczenia osobowości patrona nagrody dla ich własnej działalności. Na zakończenie Chór „Tęcza” pod dyrekcją Józefa Jastera zaprezentował bogaty program od pieśni średniowiecznych aż po współczesne. W niedzielę, 30 października, w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie odprawiona została Msza św. za duszę ks. Bolesława Domańskiego³.

1. Kim był i jest ksiądz Patron Bolesław Domański?

Ks. dr. Bolesław Domański⁴, Patron Polaków w Niemczech, Prezes Związku Polaków w Niemczech, urodził się 14 stycznia 1872 r. w Przytarni, w powiecie chojnickim. Miał czworo rodzeństwa (dwie siostry i dwóch braci). Ukończył Gimnazjum Biskupie Collegium Marianum w Pelplinie, maturę zdał w Chełmnie. W wieku 22 lat skończył Wyższe Seminarium Duchowne w Pelplinie, święcenia kapłańskie otrzymał w roku 1895 z rąk bpa Hermana Dingelstada. Następnie w 1897 r. ukończył Uniwersytet w Monasterze *summa cum laude* i otrzymał tytuł doktora filozofii. Przez dwa lata był profesorem Gimnazjum w Pelplinie. Podjął decyzję o rezygnacji z kariery naukowej⁵. W 1902 r. został administratorem w Złotowie (Krajna), a trwałą pamiątką tego czasu

³ *Biuletyn Organizacyjny Stowarzyszenia PAX* 25, 27, 15 grudnia (1983).

⁴ Najpełniej przedstawia sylwetkę ks. Domańskiego *Leksykon Polactwa w Niemczech, wydanie fotograficzne* (Warszawa–Wrocław: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973), 161–164. O ks. Domańskim również: Edmund Jan Osmańczyk, *Niezłomny proboszcz z Zakrzewa, Rzecz o księdzu Patronie Bolesławie Domańskim* (Warszawa: Czytelnik, 1989); Zbigniew Stroński, *Pamięci godni. Chojnicki słownik biograficzny 1275–1980* (Bydgoszcz: Redakcja Wydawnictw Pozaprasowych „Pomorze”, 1986), 89–90; Andrzej Wojtkowski, „Domański Bolesław (1872–1939)”, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 5 (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1939–1946), 300; „Na 30-lecie pracy «Proboszcza Polaków w Niemczech»”, *Polak w Niemczech. Miesięcznik Organizacyjny Związku Polaków w Niemczech* 10, 6 (1933): 1–2, dostęp 18.05.2023, <https://polona.pl/item-view/acb72c82-c0cc-4dcc-a211-a82421c53dd8?page=0>; Zachariasz Krauze, *Ksiądz Patron Domański* (Gorzów Wielkopolski: Niższe Seminarium Duchowne, 1948); Irena Szostek, „Patron Polaków w Niemczech – ks. Bolesław Domański”, *Więź* 6 (1980): 100–115.

⁵ Osmańczyk, *Niezłomny proboszcz z Zakrzewa*, 27–29.

jest kościół pw. św. Rocha⁶. Od 15 września 1903 r. aż do śmierci przebywał w Zakrzewie⁷ w powiecie złotowskim jako proboszcz. Ks. B. Domański troszczył się zarówno o sprawy duchowe, jak i materialne swoich parafian. Dużą wagę przywiązywał do katechizacji dzieci i młodzieży. Przekazując wiarę dzieciom, uczył je jednocześnie ojczystego języka. Wspierał rozwój kultury m.in. poprzez organizowanie zespołów teatralnych i chórów oraz dbał o rozwój sieci bibliotek ludowych⁸. Wieś Zakrzewo i parafia stały się dzięki jego staraniom silnymi ośrodkami polskości na terenach zaboru pruskiego⁹. Dzięki jego inicjatywie powstała kaplica Matki Boskiej Radosnej, która patronuje Polakom zrzeszonym w Związku Polaków w Niemczech¹⁰ i ludności rodzimej¹¹. Co warte podkreślenia, z takim samym zapałem służył też parafianom narodowości niemieckiej¹². Był człowiekiem wymagającym nie tylko od innych, ale przede wszystkim od siebie.

Nieugięcie obstawał przy polskości w dobie *Kulturkampfu*. Mocny charakter i miłujące serce – tak można określić przymioty ks. B. Domańskiego, który całe życie poświęcił ludowi polskiemu. Wspierał wysiłki, które mogły podnieść poziom kultury i gospodarki Polaków. Z powodu swojej postawy był zastraszany przez pruskich urzędników, tworzono przeciwko niemu fałszywe oskarżenia, a nawet został postawiony przed sąd¹³.

Ks. B. Domański walczył o przyłączenie ziemi złotowskiej z całym Pomorzem Nadwiślańskim do Polski (1918–1920)¹⁴. Walka, niestety, została przegrana. W 1919 r. rząd polski, po powstaniu w Berlinie Komitetu Narodowego Polaków na Obczyźnie, namawiał Polaków do reemigracji do kraju. Dla ks. B. Domańskiego było to nie do przyjęcia – „zdradę narodową popełnia ten, kto opuszcza ojcowiznę”¹⁵, „Bóg nas na

⁶ Józef Borzyszkowski, *Lud polski się nie da... Ks. Bolesław Domański. Patron Polaków w Niemczech (1872–1939)* (Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1989), 23.

⁷ Barbara Popielas-Szultka, Zygmunt Szultka, *Dzieje Zakrzewa* (Koszalin, 1974).

⁸ Za szerzenie zamięłowania do literatury i krzewienie czytelnictwa wśród Polaków w Niemczech został w 1939 r. odznaczony pośmiertnie „Wawrzynem Akademickim”: Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 kwietnia 1939 r. Nr BP-9693/39 o nadaniu odznaczenia „Wawrzyn Akademicki”, dostęp 18.05.2023, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP19390960219/O/M19390219.pdf>.

⁹ Mirosława Manikowska, „W roku obchodów setnej rocznicy objęcia parafii Zakrzewskiej przez ks. dr. Bolesława Andrzeja Domańskiego”, *Studia Koszalińsko-Koło-brzeskie* 8 (2003): 309.

¹⁰ *Związek Polaków w Niemczech*, red. Jerzy Marczewski (Warszawa: Wydanie Polonia, 1987).

¹¹ Edmund Jan Osmańczyk, *Matka Boska Radosna. Patronka Polaków spod znaku Rodła* (Paris: Editio du Dialogue Societe d'Editions Internationales: 1989), 51–67.

¹² Borzyszkowski, *Lud polski się nie da...*, 29.

¹³ Borzyszkowski, *Lud polski się nie da...*, 32.

¹⁴ „21 listopada 1928 r. na sejmiku Polek w Bochum wołał: «W górę serca! Precz z rozpaczą i małodusznością! (...) Ducha polskiego w nas nikt nie zgasi, gdy go sami nie zgasimy»”: Grzegorz Wejman, „Ks. dr Bolesław Domański – «Ksiądz Patron»”, dostęp 17.05.2023, <https://e-civitas.pl/pl/kosciol/ks-dr-boleslaw-domanski-ksiadz-patron>.

¹⁵ Borzyszkowski, *Lud polski się nie da...*, 33.

tej ziemi bez przyczyny nie zostawił”¹⁶. Mimo możliwości przeniesienia do Pomorza wcielonego do Polski pozostał z mieszkańcami Zakrzewa.

Po wojnie doświadczył napadu Grenzschtzu na kościół i plebanię. Jako prezes Związku Polaków w Niemczech był celem ataków prasy niemieckiej oraz autorów książek niemieckich. W Zakrzewie z jego inicjatywy powstało wiele dzieł, m.in. mурowany kościół z obrazami świętych polskich i polskimi napisami, Dom Polski, najpiękniejszy Dom Polski w całej Rzeszy. Jako dawny współpracownik ks. Piotra Wawrzyńska pracował również na polu spółdzielczym i założył w Zakrzewie Bank Ludowy.

Powołał w Zakrzewie szereg organizacji religijnych i narodowych. Zakrzewo dzięki jego pracy zyskało rozgłos i sławę Liskowa Polaków w Niemczech. Był prezesem Dzielnicy V Związku Polaków w Niemczech i wiceprezesem Związku Polaków w Niemczech. Po wyjeździe do kraju zasłużonego działacza Stanisława hrabiego Sierakowskiego, pierwszego prezesa Związku Polaków Lud Polski, na to stanowisko powołano właśnie ks. B. Domańskiego. Był patronem Związku Spółdzielni Polskich w Niemczech, kuratorem Związku Polskich Towarzystw Szkolnych w Niemczech, prezesem Rady Nadzorczej Banku Słowiańskiego oraz członkiem Rady Naczelnej Światowego Związku Polaków z Zagranicy. Brał czynny udział w pracach kulturalno-narodowych Polaków w Niemczech¹⁷. Często wyjeżdżał czy to na Śląsk, czy na Westfalię, czy na Prusy Wschodnie. Zarówno kazania jego, jak i przemówienia mają wielką wartość ideową i literacką.

Ukoronowaniem jego pracy w Związku Polaków w Niemczech był udział w Kongresie Polaków w Berlinie, 6 marca 1938 r., w którym wzięło udział ok. 5 tys. Polaków. Podczas Kongresu ks. B. Domański wygłosił swoje pamiętne przemówienie¹⁸ oraz ogłosił słynne pięć „Prawd Polaków”, które stały się swoistym credo polskiego patriotyzmu¹⁹.

Celem Kongresu było zwrócenie uwagi świata na półtoramilionową społeczność polską w Niemczech. „Polacy pokazali swoją dumę i wolę walki, pokazali swój wielki patriotyzm. Te prawdy pozwoliły Polakom przetrwać szykany przedstawicieli niemieckiego nacjonalizmu”²⁰.

¹⁶ Katarzyna Murawska, „Ksiądz dr Bolesław Domański. Wybitny kapłan-patriota”, *Kuryer Polski* 3, 77, 17 maja (2023), dostęp 17.05.2023, <https://kuryerpolski.us/pl/Page/View/ks-boleslaw-domanski>.

¹⁷ *Ksiądz Patron Bolesław Domański (1872–1939) a tradycje Związku Polaków w Niemczech na Krajnie*, red. Jowita Kęcińska (Gdańsk–Wielki Buczek: Instytut Kaszubski; Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, 2004). Więcej: Zbigniew Dworecki, *Działalność narodowa ludności polskiej w rejencji pilskiej 1920–1932* (Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 1969).

¹⁸ „Ks. dr Bolesław Domański przemawia na Kongresie Polaków w Niemczech”, dostęp 17.05.2023, <https://www.youtube.com/watch?v=xAu5sDnQdKU>; Jowita Kęcińska-Kaczmarek, *Pamięć i dzieło księdza Patrona Bolesława Domańskiego na Krajnie (w 80. rocznicę Kongresu Polaków w Berlinie)* (Wielki Buczek; Złotów: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krajna Złotowska, 2018); Helena Lehr, Edmund Osmańczyk, *Polacy spod znaku Rodła* (Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1972), 161–175; *Polak w Niemczech. Miesięcznik Organizacyjny Związku Polaków w Niemczech* 15, 4 (1938).

¹⁹ Murawska, „Ksiądz dr Bolesław Domański. Wybitny kapłan-patriota”.

²⁰ Wejman, „Ks. dr Bolesław Domański – «Ksiądz Patron»”.

Zmarł 21 kwietnia 1939 r., a ostatnie jego słowa brzmiały: „Lud Polski się nie da!”²¹. Pogrzeb tak zasłużonego kapłana stał się wielką manifestacją narodową. Zwłoki zmarłego przewiezione zostały z katedry pw. św. Jadwigi w Berlinie do Zakrzewa. Tam kilka tysięcy Polaków z całych Niemiec oraz z Polski żegnało Patrona Polaków w Niemczech. W szeregu miast polskich są dziś ulice ks. dr. Bolesława Domańskiego. Rada Naczelna Związku Polaków 27 kwietnia 1939 r. uchwałą specjalną stwierdziła, że ks. dr. Domański nadal przewodzi Ludowi Polskiemu w Niemczech²².

2. Cel Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego²³

Celem Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” jest szerokie popularyzowanie postaci tego gorliwego kapłana, wielkiego patrioty, wychowawcy, patrona kulturalnego i gospodarczego, działacza wyznającego działania jedynie środkami prawnymi i prawnymi, łączącymi patriotyzm z zasadami chrześcijańskimi, poszanowaniem każdego człowieka i narodu, budzącego dumę narodową i radość z faktu przynależenia do narodu, mobilizującego chłopów do utrzymania ziemi w rękach polskich dzięki dążeniu do postępu gospodarczego przez szerzenie oświaty rolniczej, rozwijanie spółdzielczości oraz wytrwałej pracy.

Przyznanie nagrody to uhonorowanie osób bądź instytucji zasłużonych w inspirowaniu i wcielaniu w życie ideałów, wartości i postaw chrześcijańskiego humanizmu i patriotyzmu oraz zasad społecznych katolicyzmu, podkreślanie roli i wagi pracy społecznej, a także stworzenie bodźców zachęty do twórczej pracy naukowej, oświatowej, kulturalno-artystycznej i społeczno-gospodarczej²⁴.

²¹ Borzyszkowski, *Lud polski się nie da...*, 46; „Zgon przywódcy Polaków w Niemczech”, *Gazeta Lwowska* 92, 23 kwietnia (1939): 2, dostęp 18.05.2023, https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/56331/edition/50503/content?format_id=2; „Zgon ks. dra Bolesława Domańskiego”, *Gazeta Lwowska* 93, 25 kwietnia (1939): 3, dostęp 18.05.2023, <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/plain-content?id=50504>.

²² *Polak w Niemczech* maj i czerwiec (1939): 160, 162–164.

²³ „Katolickie Stowarzyszenie «Civitas Christiana» Oddział Okręgowy Szczecińsko-Koszaliński”, dostęp 9.05.2023, <http://koszalin.civitaschristiana.pl/artykuly/konkursy/nagroda-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego>.

²⁴ 1. Nagroda może być przyznana jeden raz w życiu.

2. Kapituła Nagrody mieści się przy Oddziale Miejskim Stowarzyszenia PAX w Pile.

3. Kandydatami do Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego mogą być osoby i zespoły ludzkie, instytucje, które w swoim życiu, pracy i działalności zbliżają się do ideałów wyrażonych w Pięciu Prawdach Polaków przyjętych na Kongresie Polaków w 1938 r., w Berlinie. Przypominamy je:

Prawda Pierwsza: Jesteśmy Polakami

Prawda Druga: Wiara Ojców naszych jest wiarą naszych dzieci.

Prawda Trzecia: Polak Polakowi Bratem.

Prawda Czwarta: Co dzień Polak Narodowi służy.

Prawda Piąta: Polska jest naszą Matką, o Matce nie wolno mówić źle.

4. Nagroda może być przyznawana w trzech dziedzinach: naukowo-oświatowej, artystycznej i społeczno-obywatelskiej. Wyjątkowo może być przyznane wyróżnienie.

5. Kandydatów do Nagrody wysuwają wraz z uzasadnieniem oddziały Stowarzyszenia „PAX” (do 1997 r.), organizacje społeczne i osoby prywatne. Termin zgłaszania cały rok.

Zwyczajowo nagroda co 5 lat wracała do Zakrzewa. Początkowo była to nagroda pieniężna, później przyznawano laureatom piękne medale. Aż do roku 2012 kapituła i sekretariat nagrody mieściły się w Pile i pracowały pod kierunkiem Jacka Stróżyńskiego. Od roku 2013 nagroda i jej sekretariat zostały przeniesione do Szczecina. Pomysłodawcami nagrody i jej pierwszymi organizatorami byli Jan Manikowski z Zakrzewa i Jacek Stróżyński z Piły.

3. Regulamin Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego (od 2013 r.)²⁵

§1

1. Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego, zwana dalej nagrodą, przyznawana jest przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” osobom, zespołom, organizacjom i instytucjom działającym obecnie na historycznym obszarze społecznej aktywności Patrona nagrody za wybitną twórczość i działalność w duchu Pięciu Prawd Polaków.

2. Nagroda może być przyznawana raz w roku na mocy Kapituły nagrody.

3. Kapitułę nagrody powołuje Przewodniczący Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w porozumieniu z Arcybiskupem Metropolita Szczecińsko-Kamieńskim.

§2

1. Kandydatów do nagrody mogą zgłaszać jednostki statutowe i organizacyjne Stowarzyszenia, inne katolickie organizacje, uczelnie i środowiska oraz członkowie Kapituły nagrody.

2. Umotywowane zgłoszenia z włączoną dokumentacją należy składać w Sekretariacie Kapituły nagrody w Oddziale Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Szczecinie.

3. Sekretariat Kapituły nagrody odpowiada za formalne i merytoryczne przygotowanie nagrody.

§3

1. Regulamin jest uchwalony przez Radę Główną Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”.

2. Regulamin obowiązuje od 2013 r.

---

6. Kandydatury rozpatruje Jury powołane przez Kapitułę Nagrody. O wyborze laureatów decyduje większość głosów. Jury zatwierdza liczbę i wysokość nagród.

7. Kapituła Nagrody decyduje o miejscu przyznania Nagrody.

²⁵ Archiwum Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Koszalinie.

4. Kapituła nagrody

W skład Kapituły wchodził od początku przedstawiciele oddziałów Stowarzyszenia PAX potem „Civitas Christiana”. Były to oddziały z Piły, Słupska, Zielonej Góry, Szczecina, Koszalina, Elbląga i Gorzowa Wlkp. Sporadycznie uczestniczyli też przedstawiciele Poznania, Wrocławia, Torunia i Opola. Zaproszono przedstawicieli oddziałów, które wystawiły kandydatów do nagrody, niekiedy też laureatów. W Kapitułę zasiadali również przedstawiciele władz Stowarzyszenia z Warszawy. Przewodniczącymi Kapituły byli: dr Zygmunt Szultka (1983, 1986–1989), dr Czesław Piskorski (1984, 1985) i mgr Jacek Stróżyński (1990–2012). Po przejściu J. Stróżyńskiego na emeryturę i uchwaleniu nowego regulaminu podpisano porozumienie między ks. abp. A. Dzięgą i Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana” w sprawie współdziałania. Przewodniczącym został ks. dr hab. Grzegorz Wejmana, prof. US (2013–2017) oraz Piotr Sutowicz (2021–2023). Powołano przewodniczącego honorowego. Został nim JE ks. bp Paweł Cieślik (od 2016 r.).

5. Laureaci Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego²⁶

Edycja I, Zakrzewo, 29.10.1983 r.

1. **Dr Jerzy Oleksiński (Zielona Góra)** – za działalność naukową z zakresu działania Związku Polaków w Niemczech, utworzył archiwum Związku Polaków w Niemczech.

2. **Dr Czesław Piskorski (Szczecin)** – za działalność badawczą, poznawczą Pomorza Zachodniego; działacz w podziemnej organizacji Ojczyzna 1938, w 1942 r. aresztowany przez Gestapo i oskarżony o zdradę stanu, więzień obozów koncentracyjnych, pasjonowała go idea ukazywania polskości dziejów Pomorza Zachodniego i jego zabytków, autor około 150 rozpraw i artykułów.

3. **Chór „TECZA” z Zakrzewa** – za krzewienie polskiej muzyki, polskiego słowa i integrację mieszkańców. Chór założył w 1922 r. ks. dr Bolesław Domański.

Edycja II, Gorzów Wielkopolski, 30.06.1984 r.

1. **Jan Kocik (Złotów)** – za propagowanie historii Związku Polaków w Niemczech i osoby Księdza Patrona; działacz Związku Polaków w Niemczech w Złotowie, gdzie zetknął się z księdzem Bolesławem Domańskim, współorganizator olimpiad sportowych, działacz Banku Ludowego, Spółdzielni Rolniczo-Handlowej, kierował się

²⁶ Informacje o laureatach Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego pochodzą z: *Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego*, oprac. Jacek Stróżyński (Warszawa–Poznań, 2002); *Historia Nagrody im. księdza dr. Bolesława Domańskiego*, oprac. Jacek Stróżyński, Edmund Glaza (Szczecin–Zakrzewo, 2009); Archiwum Katolickiego Stowarzyszenia Civitas Christiana w Koszalinie z czasopism: *Civitas Christiana*, *Kultura – Oświata – Nauka. Zeszyty Naukowe PAX*, *Słowo Powszechne*, *Kierunki*, *Zorza*, *Katolik*, *Goniec Pomorski*; Archiwum Własne Autora; oraz z gazet i czasopism: *Gazeta Wyborcza*, *Gazeta Polska*, *Głos Piłski*, *Serce i Troska*, *Myśl Polska*, *Tygodnik Nowy*, *Nasz Głos*, *Gazeta Katolickie Spotkania*, *Gość Niedzielny*, *Rota*, *Przegląd Górowski i Wilno*.

zasadą – tyle Polaków na ziemi złotowskiej, ile ziemi w naszych rękach; prowadził walkę ekonomiczną z Niemcami, aresztowany 25 sierpnia 1938 r., został osadzony w więzieniu w Berlinie, do 1945 r. więzień obozu koncentracyjnego Sachsenhausen; po II wojnie światowej działacz społeczny, Honorowy Prezes koła byłych członków Związku Polaków w Niemczech i osoby ks. Patrona Domańskiego.

2. **Alf Kowalski (Międzyrzecz)** – za położenie podwalin pod organizację Muzeum w Międzyrzeczu; urodzony w 1914 r., dyrektor i kustosz Muzeum Regionalnego w Międzyrzeczu, po wybuchu wojny deportowany na roboty przymusowe do Niemiec, w 1944 r. podczas ucieczki schwytyany, został wywieziony do obozu pracy w Generalnym Gubernatorstwie, w 1946 r. kładzie podwaliny pod przyszłe Muzeum w Międzyrzeczu, świadczące o polskości tych ziem.

3. **Gen. Bolesław Nieczuja-Ostrowski (Elbląg)** – za walkę o niepodległość Polski oraz działalność społeczno-gospodarczą; urodzony w 1907 r., konspiracyjny komendant miasta Lwowa, w kwietniu 1940 r. szef uzbrojenia w Sztapie Okręgu Związku Walki Zbrojnej – Kraków, dowódca 106. Dywizji Piechoty Armii Krajowej, wiosną 1945 r. organizował grupę osadników wojskowych, którzy osiedlili się nad Zalewem Wiślanym, gdzie zorganizowali wzorową Spółdzielnię Gospodarczo-Społeczną, aresztowany w 1949 r. i skazany na dwukrotną karę śmierci zamienioną na dożywocie; po powrocie do Elbląga nadal rozwija działalność społeczną, kustosz Pamięci Narodowej odznaczony Krzyżem *Virtuti Militari* V klasy, Krzyżem *Walecznych*, *Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami*, Krzyżem Komandorskim z *Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski*, Krzyżem Armii Krajowej, Krzyżem *Drugiej Obrony Lwowa*, Medalem *Pro Ecclesia et Pontifice*.

Edycja III, Szczecin, 20.04.1985 r.

1. **Wanda Chelkowska (Dąbrówka Wielkopolska)** – za organizację Izby Pamiątek Regionalnych w Dąbrówce Wielkopolskiej oraz za działalność regionalną; urodzona w 1908 r., nagrodzona za aktywną działalność w Związku Polaków w Niemczech, ze szczególnym uwzględnieniem pracy w szkołach polskich, zasłużona nauczycielka, działaczka kultury spod Znak Rodła, działaczka w Dąbrówce Wielkopolskiej, nazywanej przez Niemców „twierdzą polskości”. Współpracownica Ludwika Kaspszoka i Jana Budycha IV, których hitlerowcy nazywali „Królami Polaków”. Za działalność nauczycielską została skazana na obóz koncentracyjny w Ravensbrück.

2. **Józef Budzisz (Puck)** – za działalność na rzecz niepodległości Polski i działalność społeczną; aktywny działacz organizacji „Gryf” działającej w podziemiu na Pomorzu podczas II wojny światowej, działacz Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.

3. **Inż. arch. Stefan Kwilecki (Szczecin)** – za twórczy wkład w odbudowę walorów krajobrazu ziemi szczecińskiej, w tym szczególnie zabytków architektury sakralnej; odbudował około 80 zabytkowych świątyń na Pomorzu Zachodnim, w tym także katedrę szczecińską, którą wcześniej uratował od rozbiórki jako Wojewódzki Konserwator Zabytków, przyczynił się również do odbudowy ratusza w Szczecinie i Stargardzie.

Edycja IV, Słupsk, 26.04.1986 r.

1. **Irena Maculewicz-Żejmo (Jastrowie)** – za założenie amatorskiego Zespołu Chóralnego „De Profundis”, propagującego muzykę sakralną o wielkich walorach artystycznych.

2. **Kazimierz Fabiś (Podmokle Małe – Babimojszczyzna)** – za działalność społeczną połączoną z wzorowym gospodarowaniem; godny następca swego ojca, już w młodości działał w licznych organizacjach polskich, uznany w 1943 r. wraz z całą rodziną „za niebezpieczny element dla narodu niemieckiego” został wysiedlony za Odrę i zmuszony do pracy w rolnictwie, kontynuator najlepszych tradycji patriotycznych Związku Polaków w Niemczech, bardzo aktywny społecznie.

3. **Stefan Fikus (Lębork)** – za całokształt działalności społecznej i twórczość kulturalną inspirowaną wartościami chrześcijańskimi; urodzony w 1920 r., pisarz i poeta regionalny, w czasie wojny wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec, w Schlep-kow stał się organizatorem życia kulturalnego, organizator I Konkursu Literackiego im. Mieczysława Stryjowskiego w Lęborku, autor wielu utworów scenicznych i opowiadań pisanych częściowo w gwarze kaszubskiej.

Edycja V, Zielona Góra, 25.04.1987 r.

1. **Stanisław Biliński (Kartuzy)** – za krzewienie idei morskiej oraz kontynuowanie tradycji *Pielgrzyma* w dziele umacniania polskości Pomorza na terenach, które obejmuje swoim zasięgiem *Gazeta Kartuska*.

2. **Stanisław Budych (Dąbrówka Wielkopolska)** – za całokształt działalności jego oraz całego rodu Budychów; wyróżniony za wybitną rolę w podtrzymywaniu polskości na Babimojszczyźnie w okresie międzywojennym i aktywną działalność społeczno-oświatową po wojnie, wywodzi się z zasłużonego dla Polski chłopskiego rodu z Dąbrówki Wielkopolskiej na ziemi międzyrzeckiej; to ród Budychów sprawił, że ta wieś stała się symbolem tworzenia polskości w Niemczech. Jego ojciec zginął w niemieckim obozie koncentracyjnym, był wzorem nauczyciela w katolickiej, polskiej szkole, działał w polskim ruchu sportowym na Pograniczu, w jego osobie nagrodzono cały ród Budychów.

3. **Jan Pietkun (Pszczewo)** – za wkład w rozwój społeczno-gospodarczy wsi lubuskiej oraz integrację jej mieszkańców; urodzony w 1909 r., instruktor Armii Katolickiej w diecezji wileńskiej, po wybuchu wojny nawiązał kontakt z Armią Krajową, przecho-wywał przez dwa lata rodzinę żydowską, za co groziła kara śmierci, jako „repatriant” z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej przybył do Międzyrzecza Wielkopolskiego, gdzie pracował nad integracją ludności autochtonicznej z Polakami wypędzonymi ze Wschodu. Aktywny działacz społeczny, odznaczony medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” i drzewkiem oliwnym, zasadzonym w parku otaczającym siedzibę Yad Vashem w Izraelu.

Edycja VI, Malbork, 23.04.1988 r.

1. **Ks. Bolesław Miller (Wieleń, woj. pilskie)** – za zasługi w działalności ruchu polonijnego we Francji w okresie międzywojennym oraz w budowie życia religijnego

i działalności społecznej na ziemiach okupowanych; więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego w Dachau, działacz w Armii Krajowej, kilka razy cudem uszedł śmierci, wspaniały kapłan, filantrop.

2. **Mgr Wacław Kotański (Szczecin)** – za wybitną rolę w wojnie obronnej 1939 r. oraz za działalność religijną, patriotyczną i wychowawczą na Ziemiach Odzyskanych.

3. **Andrzej Cwojdzński (Koszalin)** – za całokształt działalności artystyczno-społecznej; urodzony w 1928 r., od 1964 r. na stanowisku dyrektora i kierownika artystycznego Filharmonii Koszalińskiej, którą kierował przez piętnaście lat, prowadził pracę pedagogiczną w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku i w koszalińskiej filii Akademii Muzycznej w Gdańsku, jako dyrygent dał ponad 1 tys. koncertów, autor wielu kompozycji, inicjator znanych festiwali muzycznych – Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku, Kołobrzeskich Wieczorów Wiolonczelowych, współtwórca Festiwalu Organowego w Koszalinie.

Edycja VII, Zakrzewo, 21.04.1989 r.

1. **Róża Brzezińska (Radawnica)** – nagrodzona za całokształt działalności w polskim ruchu narodowym w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej oraz za krzewienie wartości zawartych w Pięciu Prawdach Polaków; urodzona w 1910 r. w rodzinie Styp-Rekowskich, pochodzi ze znanej rodziny na Kaszubach, jej ojciec Jerzy, w okresie międzywojennym był Prezesem Związku Polaków w Niemczech na powiat bytowski, brat Józef był księdzem, a po wojnie Prezesem Związku Polaków w Niemczech, więziony w Dachau; sama brała czynny udział w życiu Polonii berlińskiej, była pierwszą Polką osadzoną w obozie koncentracyjnym dla kobiet, osławionym Ravensbrück. Po wojnie zamieszkała w Radawnicy.

2. **Wacław Milke (Płock)** – za całokształt działalności, w szczególności za pracę z młodzieżą; urodzony w 1914 r., ceniony społecznik o wielkiej skromności, oddany młodzieży, więzień niemieckich obozów koncentracyjnych Dachau i Mauthausen-Gusen w latach 1940–1945. Jeden z najaktywniejszych członków obozowego ruchu oporu, Kawaler Orderu Uśmiechu, odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, całe życie poświęcił dzieci i młodzieży; w 1946 r. założył zespół „Dzieci Płocka”, przez który przewinęło się ponad 4 tys. młodzieży, zespół osiągnął wysoki poziom artystyczny.

3. **Mgr inż. arch. Andrzej Lorek (Koszalin)** – za całokształt działalności; urodzony w 1940 r., długoletni prezes Oddziału Koszalińsko-Słupskiego Stowarzyszenia Architektów Polskich, projektant ośrodka parafialnego z kościołem pw. Ducha Świętego w Koszalinie, za wyjątkową funkcjonalność i wartość architektoniczną obiektu nagrodzony w 1986 r. I nagrodą w konkursie w Warszawie.

4. **Ks. dr Eugeniusz Kapusta (Żagań)** – za osiągnięcia na niwie ochrony i konserwacji zabytków sakralnych, a w szczególności monumentalnych kościołów żagańskich i stylowej biblioteki poklasztornej z XVIII w., o średniowiecznym rodowodzie. W 1988 r. zorganizował pierwsze w diecezji gorzowskiej muzeum parafialne, stworzył też lapidarium zabytkowej rzeźby.

Edycja VIII, Szczecin, 5.05.1990 r.

1. **Helena Lehr (Warszawa)** – za całokształt działalności w organizacjach polonijnych w Niemczech w latach 1918–1938 oraz za pracę archiwalną i edytorską dotyczącą historii Polaków spod Znak Rodła; współpracownica Edmunda Omańczyka, więziona w niemieckim obozie koncentracyjnym Ravensbrück.

2. **Ks. dr Zachariasz Kruża MSF (Górka Klasztorna)** – za działalność duszpasterską zgodną z ideałem ks. dr. Bolesława Domańskiego; autor licznych prac popularyzatorskich ukazujących ks. Bolesława Domańskiego i program Związku Polaków w Niemczech, misjonarz w USA i Brazylii, był prowincjałem Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Rodziny i rektorem Wyższego Seminarium Duchownego w Szczytnie w latach 1958–1964, opublikował w roku 1948 w Gorzowie Wielkopolskim pierwszy powojenny tekst poświęcony ks. Patronowi.

3. **Alicja Zawisza (Wrocław)** – za odkrywanie i popularyzowanie polskich tradycji Wrocławia; sanitariuszka w Powstaniu Warszawskim, działała w partyzantce, więziona w niemieckim obozie koncentracyjnym w Ravensbrück, jedna z założycielek Towarzystwa Miłośników Wrocławia; zajmowała się dziejami Polaków we Wrocławiu od połowy XIX w. do roku 1939, autorka wielu prac naukowych i wystaw.

4. **Chór „Hejnał” Domu Kultury Kolejarza w Szczecinie** – za 45 lat działalności artystycznej na Pomorzu Zachodnim, za popularyzację muzyki chóralnej i pieśni religijnej w kraju i za granicą.

Edycja IX, Koszalin, 5.05.1991 r.

1. **Ks. mgr Kazimierz Bednarski (proboszcz parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie)** – za działalność duszpastersko-wychowawczą i pracę organiczną zgodną z ideałami ks. dr. Bolesława Domańskiego; przy parafii powstała pierwsza w kraju parafialna szkoła podstawowa, działa drukarnia, introligatornia, stolarnia, świetlica i liczne organizacje, proboszcz posiada własne pismo i własną radiostację.

2. **Maria Lipińska (Piotrków Trybunalski)** – za pracę wychowawczą wśród kolejnych pokoleń młodzieży, niezłomną postawę patriotyczną, religijną, w czasie wojny prowadziła komplety tajnego nauczania, od 1930 r. związana z ruchem harcerskim.

3. **Gustaw Roth-Kowalski (Gdańsk)** – za działalność patriotyczną na terenie Wolnego Miasta Gdańska oraz za pracę w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół” i Towarzystwie Ludowym; był bezpośrednio odpowiedzialny za tereny Kaszub, na których organizował imprezy silnie podkreślające związek Kaszub z Polską i polskością.

Nagroda zagraniczna

Ks. Zbigniew Karolak (Brześć – Białoruś) – proboszcz parafii polskiej w Brześciu Białoruskim, współtwórca licznych organizacji polskich w ZSSR, a także Związku Polaków na Białorusi, Polskiego Uniwersytetu Ludowego w Brześciu, odbudował kilka zabytkowych świątyń katolickich.

Edycja X, Wągrowiec, 9.05.1992 r.

1. **Ryszard Gieruszka (Radom)** – za pracę społeczną i propagowanie wartości chrześcijańskich i patriotycznych w środowisku romskim i za walkę o prawa dla tej społeczności; pochodzi z mieszanej rodziny polsko-romskiej, ma szczególne zasługi w działalności społecznej przede wszystkim w pracy nad propagowaniem wartości patriotycznych i chrześcijańskich w środowisku romskim i za walkę o prawa dla tej społeczności, pomysłodawca i organizator corocznych Ogólnopolskich Pielgrzymek Romów na Jasną Górę.

2. **Jadwiga Gajlun-Markur (Szczecin)** – za wybitne osiągnięcia plastyczne dla artystów malujących stopą lub ustami; autorka licznych wystaw, urodziła się bez rąk i jednej nogi, a mimo to promieniuje pogodą ducha i głęboką wiarą, uczy innych, ile można osiągnąć, jeżeli przełamie się swoją słabość.

3. **Ks. prof. Zygmunt Zieliński (Lublin)** – za działalność naukową; członek Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Towarzystwa Naukowego KUL, Polskiego Towarzystwa Historycznego, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim przez wiele lat pełnił funkcję dyrektora Ośrodka Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne, opublikowanych około 250 prac naukowych, z jego seminarium wyszło 20 doktorów i około 130 magistrów, liczba opublikowanych prac naukowych około 250, liczne wykłady poza granicami.

Edycja XI, Dąbrówka Wielkopolska, 13.11.1993 r. (od 1993 r. nagroda Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”)

1. **Regionalny Zespół Pieśni i Tańca z Dąbrówki Wlkp.** – za zachowanie polskiej tożsamości narodowej, obronę języka i kultury ludowej w okresie międzywojennym oraz za poziom artystyczny; zespół w 1985 r. został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, a w 1984 r. wyróżniono go Nagrodą im. Oskara Kolberga.

2. **Ks. Jan Gariatowicz²⁷ (Słupsk)** – za kontynuowanie działalności ks. dr. Bolesława Domańskiego w zakresie pracy organicznej; aktualny animator – organizator życia chrześcijańskiego, kulturalnego i społecznego na ziemiach koszalińskiej i słupskiej. Kapelan „Solidarności”, proboszcz parafii pw. św. Jacka w Słupsku, organizator Koncertów Organowych, Tygodni Kultury Chrześcijańskiej, Franciszkańskiego Ruchu Ekologicznego, aktywnie działa na rzecz polskich rodzin na Wschodzie.

3. **Ks. prał. Michał Kaczmarek (Sulechów)** – za wieloletnią pracę społeczną i duszpasterską na ziemi sulechowskiej, działacz z pobudek patriotycznych, społecznych i chrześcijańskich.

Edycja XII, Gdańsk, 24.09.1994 r.

1. **Stanisław Pestka (Gdańsk)** – za działania na rzecz zachowania i utrzymania tożsamości regionalnej Kaszub; prezes Zarządu Głównego Zrzeszenia Kaszubsko Pomorskiego w Gdańsku, redaktor naczelny miesięcznika *Pomerania* [w latach 1969–1972], działał na rzecz zachowania i utrzymania tożsamości regionalnej Kaszub po-

²⁷ Od 2015 r. na emeryturze.

przez pielęgnowanie tradycji, której najbardziej oryginalną częścią stanowi kaszubska sztuka ludowa i architektura regionu nadmorskiego, w 1975 r. od studentów otrzymał medal Stolema.

2. **Roman Chwaliszewski (Piła)** – za działalność na rzecz historii regionalnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego; Wojewódzki Konserwator Zabytków, autor wielu artykułów, setek wywiadów i prelekcji, regionalista, Przewodniczący Towarzystwa Miłośników Miasta Piły, wyróżniony medalem ks. Stanisława Staszica, wybitny regionalista i popularyzator.

3. **Dr Bogdan Frankiewicz (Szczecin)** – za działalność naukowo-badawczą, zwłaszcza nad okresem hitlerowskim na Pomorzu Zachodnim w latach 1933–1945, Polonii Szczecińskiej oraz życiem religijnym na Pomorzu od średniowiecza po czasy współczesne, opublikował ponad 250 prac, był pracownikiem Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Szczecinie.

4. **Bp Ignacy Jeż²⁸ (Koszalin)** – za integracyjną rolę rządcy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej; na Pomorzu Środkowym zbudował i w pełni ukształtował kościół lokalny, więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego w Dachau, rektor Niższego Seminarium Duchownego w Katowicach, 28 kwietnia 1972 r. został pierwszym ordynariuszem nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, jest ojcem Soboru Watykańskiego II, utworzył na terenie diecezji 97 parafii i wybudował 106 kościołów.

Edycja XIII, Zakrzewo, 7.10.1995 r.

1. **Brygida Brzezińska (Radawnica koło Złotowa)** – za całokształt działalności; kierownik biblioteki w gminie Złotów, pracę zawodową traktowała zawsze jako posłannictwo na rzecz środowiska, założyła w gminie Ludowy Zespół Sportowy, Koło Przyjaciół Biblioteki, Koło Stowarzyszenia „Civitas Christiana”; stworzyła z biblioteki radawnickiej wzorową placówkę w województwie, przywróciła pojęciu „mała ojczyzna” właściwy sens odpowiadający współczesnym potrzebom, wprowadziła zasady działania ks. Domańskiego do życia codziennego.

2. **Ks. inf. Roman Kostynowicz (Szczecin)** – za całokształt działalności; Archidiecezjalny Konserwator Zabytków, długoletni wykładowca historii sztuki kościelnej, w 1962 r. został proboszczem w Kamieniu Pomorskim, uruchamiając skarbiec, odnawiając zdewastowane organy, przyczynił się do powstania znanych Festiwali Muzyki Organowej, twórca Muzeum Archidiecezjalnego w Szczecinie.

3. **Ks. kan. Czesław Wala (Radom)** – za całokształt działalności; proboszcz parafii pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego i kustosz Sanktuarium Bolesnej Królowej Polski w Kałkowie–Godowie, nauczył się nawet języka migowego, by być bliżej cierpiących głuchoniemych, budowniczy sierocińca, domu oazowego, Golgoty Martyrologium Narodu Polskiego, przygotowuje się do budowy wioski dla niepełnosprawnych i domu specjalnej troski dla seniorów.

²⁸ Kardynał nominat. Zmarł 16 października 2007 r. w Rzymie.

Wyróżnienie

Czesław Marczak (Bytów) – za długoletnią pracę artystyczną w rzeźbie, zaangażowanie społeczne akceptujące postawę chrześcijańską i patriotyczną, szczególnie miłość do Kaszub.

Edycja XIV, Gdynia, 22.12.1996 r.

1. **Dr Andrzej Stecewicz (Szczecin)** – za nowatorskie metody rehabilitacyjnej dzieci z wadą słuchu i za inicjatywę objęcia pomocą dzieci ze środowisk polonijnych.

2. **Prof. Zygmunt Szultka (Słupsk)** – za całokształt naukowo-badawczy ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zachodnioeuropejskiej i kaszubskiej.

3. **Ks. prał. Hilary Jastak (Gdynia)**, terenowy kapelan „Solidarności” – za 50-letnią działalność duszpasterską i charytatywną realizowaną szczególnie w środowiskach Wybrzeża; terenowy kapelan „Solidarności” Stoczni Gdańskiej, dr teologii, komandor, podporucznik, Król Kaszubów.

4. **Józef Majkowski (Słupsk)** – za animowanie wielu znaczących inicjatyw, których realizacja służyła Ojczyźnie, Kościołowi, Katolickiemu Stowarzyszeniu „Civitas Christiana”; przewodniczący „Civitas Christiana” w Słupsku.

Edycja XV, Szczecin, 17.04.1998 r.

1. **Ks. prał. Konrad Herrman (Zielona Góra)** – za wieloletnią humanitarną służbę dla ludzi chorych i niepełnosprawnych.

2. **Stanisław Lagun (Szczecin)** – za tworzenie podstaw życia kulturalnego i społecznego w Szczecinie i na Pomorzu; pionier Szczecina, instruktor teatrów, dyrektor teatru, wybitny wilnianin.

3. **Ks. inf. Wiktor Haas-Panecki²⁹ (Słupsk)** – za wierną służbę wartościom zawartym w Pięciu Prawdach Polaków; harcmistrz, działał w wywiadzie AK i w Szarych Szeregach, patron Hufca ZHP w Lubaczowie.

4. **Lutosława Malczewska (Opole)**, nauczycielka – za nieustanne realizowanie prawdy „Co dzień Polak Narodowi służy”; polska działaczka polonijna związana z Wrocławiem. Honorowy Członek Towarzystwa Miłośników Wrocławia, członek Związku Polaków w Niemczech, Związku Akademików Górnoślązaków Silesia, nestorka opolskiego rodu, otrzymała Krzyż Kawalerski.

Edycja XVI, Zakrzewo, 21.04.1999 r.

1. **Abp Marian Przykucki, metropolita szczecińsko-kamieński** – za szczególną misję tworzenia pokojowej wspólnoty ludzi i narodów, zbliżenie ku sobie kultur, tradycji i obyczajów oraz za dobroć serca; laureat Statuetki Złotego Hipolita, odprawił pierwszą Mszę św. w języku kaszubskim.

2. **Zbigniew Głowacz (Gdańsk)** – za działalność społeczną w obronie interesów wsi polskiej jako dobra narodowego.

²⁹ Więcej w: Łukasz Suchanowski, „20. rocznica śmierci ks. hm. Wiktora Paneckiego”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.civitaschristiana.pl/20-rocznica-smierci-ks-hm-wiktora-paneckiego/>.

3. **Ks. prał. Heliodor Grabias (Wągrowiec), proboszcz parafii św. Jakuba Apostoła w Wągrowcu** – za wcielanie w życiu katolickich wartości społecznych, w służbie Bogu i Narodowi.

Edycja XVII, Świdwin, 24.04.2001 r.

1. **Jerzy Gluła (Piła)** – uhonorowany trzykrotnie tytułem Człowieka Roku Województwa Piłskiego, za działalność gospodarczą.

2. **Józef Maciej Rośliński (Dobczyce koło Krakowa), dziennikarz** – za publicystykę społeczno-kulturalną o polskiej wsi; autor wielu publikacji o działaczach Związku Polaków w Niemczech.

3. **Mieczysław Szymczak (Szczecin) pośmiertnie (1933–2000)** – za całokształt działalności publicystycznej i społecznej, przepojonej duchem Pięciu Prawd Polaków, działacz katolicki, wybitny mówca i prelegent. Inicjator tworzenia ośrodków Katolickiej Myśli Społecznej.

Edycja XVIII, Grabonóg, 18.05.2002 r.

1. **Gabriela Cwojdzińska³⁰ (Koszalin), senator RP** – za krzewienie kultury narodowej, zwłaszcza w środowiskach polonijnych, oraz działalność charytatywną i prorodzinną; pedagog, pianistka, działaczka społeczna, opozycjonistka w okresie PRL.

2. **Ks. inf. Mieczysław Marszałik (Zielona Góra)** – za długoletnie i twórcze zaangażowanie dla Kościoła na Ziemiach Zachodnich; od 1946 r. pracował w Kościele gorzowskim [zmarł 18 lipca 2008 r.], były kanclerz kurii biskupiej. Wieloletni osobisty sekretarz bp. Pluty.

3. **Dr Stanisław Sroka (Grabonóg koło Gostynia)** – dyrektor Zespołu Szkół Rolniczych z Muzeum bł. Edmunda Bojanowskiego, regionalista, założyciel Muzeum Bł. Edmunda Bojanowskiego w Grabonogu.

4. **Mieczysław Augustyn (Piła), senator RP, działacz prorodzinny** – za organizację wolontariatu na rzecz pomocy ludziom potrzebującym, za pracę na rzecz tworzenia Banków Żywności; prowadził Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej (dla niepełnosprawnych).

5. **Julian Golak (Nowa Ruda)** – za działalność na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego i zbliżenia polsko-czesko-niemieckiego; polski drukarz, wydawca, nauczyciel i samorządowiec, działacz opozycji w PRL, otrzymał Krzyż Wolności i Solidarności, Prowadził KIK w Nowej Rudzie.

Wyróżnienie

Marian Langner (Leszno) – za wydobycie z zapomnienia sylwetki ks. Jana Laskowskiego i wkład w obchody 100. rocznicy strajku Dzieci Wrzesińskich.

³⁰ Więcej w: Rafał Marciniak, „Gabriela Teresa Cwojdzińska”, dostęp 17.05.2023, https://web.archive.org/web/20200924135623/http://www.encysoł.pl/wiki/Gabriela_Teresa_Cwojdzi%C5%84ska.

Edycja XIX, Zakrzewo, 8.11.2003 r.

1. **Ks. prof. Lech Bończa-Bystrzycki (Koszalin)** – za prace badawcze nad historią Kościoła na Pomorzu.

2. **Bp Paweł Cieślik, biskup pomocniczy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w latach 1994–2015³¹, urodzony koło Zakrzewa (Koszalin)** – za urzeczywistnianie idei Rodła w pracy duszpasterskiej.

3. **Anna Forecka, dziennikarz (Piła)** – za dokumentowanie dziejów mieszkańców ziemi złotowskiej.

4. **Prof. Ryszard Michalski (UMK Toruń)** – za całokształt pracy naukowej dla dobra Kościoła i Ojczyzny.

5. **Stanisław Gortat (Lipka koło Złotowa)** – twórca zespołu „Frygi” za ukazywanie dzieciom wiejskim piękna świata muzyki.

Nagroda specjalna

Ks. prałat Józef Obrębski (Mejszagola), „Patriarcha Wileńszczyzny” – za wierność Pięciu Prawdom Polaków, otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.

Po raz pierwszy laureatów nagrodzono Medalem Księdza Domańskiego oraz specjalną plakietką.

Edycja XX, Góra Śląska, 25.04.2004 r.

1. **Dr Jowita Kęcińska (Wielki Buczek)** – za działalność społeczną i patriotyczną dla dobra ziemi krajeńskiej, była kierowniczką buczkowskiego zespołu folklorystycznego „Krajniacy”, prezes Oddziału Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, organizatorka seminariów naukowych w Wielkim Buczku.

2. **Ks. Jerzy Wyrzykowski (Duninowo koło Ustki), proboszcz parafii** – za realizację idei współdziałania parafii, samorządu, szkoły i organizacji pozarządowych.

3. **Prof. dr Józef Borzyszkowski (Gdańsk)** – za łączenie działalności naukowej z obywatelską aktywnością na rzecz małej i dużej Ojczyzny, najwybitniejszy badacz dziejów Kaszub i Pomorza.

4. **Bp Józef Pazdur, biskup pomocniczy wrocławski (Wrocław)** – za ojcowskie łączenie działalności duszpasterskiej ze służbą ludziom i rodzinie, człowiek wielkiego formatu duchowego.

Edycja XXI, Gościkowo–Paradyż, 26.05.2005 r.

1. **Mgr Antoni Adamczak (Szczecin)** – za długoletnią działalność społeczną polegającą na budowaniu związków z Pomorzem kilku pokoleń Polaków.

2. **Ks. Stanisław Pawlaczyk (Wrocław)** – za kształtowanie postaw patriotycznych Polaków na Ziemiach Zachodnich.

3. **Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej i J.M. rektor ks. dr Ryszard Tomczak** – za działalność dydaktyczno-wychowawczą.

³¹ Bp senior od 2015 r.

4. **Bp Paweł Socha (Zielona Góra)** – za dorobek naukowy i łączenie działalności dydaktycznej z pracą duszpasterską.

Nagroda specjalna

Mgr Irena Mandecka, „Matka Polaków z Krzemieńca” – za długoletnie krzewienie polskości, języka polskiego i wiary katolickiej na Wołyniu, wzór pedagoga i Polki, autorka *Elementarza Krzemienieckiego*.

Edycja XXII, Gryfino, 10.06.2006 r.

1. **Autorski Uniwersytet Ludowy im. ks. Antoniego Ludwiczaka w Żabnie, woj. wielkopolskie oraz jego twórca Paweł Górski** – za edukację środowisk wiejskich.

2. **Ryszard Górski (Góra Śląska)** – za praktyczną realizację Pięciu Prawd Polaków.

3. **Ks. Daniel Adamowicz (Toruń)** – za pełną determinacji pracę charytatywną.

4. **Edward Mojsak (Gryfino)** – za animację muzyki ludowej przyniesionej na Pomorze Zachodnie z Kresów Wschodnich (zespół cymbalistów).

Nagroda specjalna

Bronisław Kozłowski (Gryfino) – za integrowanie środowiska i budowanie silnej wspólnoty parafialnej.

Edycja XXIII, Lębork, 30.04.2007 r.

1. **Bp prof. dr hab. Jan Bernard Szlaga (Pelplin), długoletni Przewodniczący Rady Naukowej Episkopatu Polski** – za działalność naukową i duszpasterską.

2. **Marianna Filip (Lębork)** – za pracę z osobami i rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, założycielka świetlicy logoterapeutycznej „Betlejem”.

3. **Jerzy Wiktor Podlewski (Zakrzewo–Złotów)** – za wybitne zasługi dla społeczeństwa i gminy Zakrzewo, były wójt gminy, z jego inicjatywy Zakrzewo szczyci się herbem z Matką Bożą Radosną i Rodłem.

4. **Barbara Tuptyńska (Brodnica)** – za działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, człowiek otwartego serca, od lat organizator m.in. Festiwalu Osób Niepełnosprawnych.

5. **Ks. płk Sławomir Żarski (Wrocław), wikariusz generalny Wojska Polskiego** – za integrację społeczeństwa Wrocławia w duchu chrześcijańskim i narodowym.

Edycja XXIV, Zakrzewo, 26.04.2008 r.

1. **Ks. prał. Andrzej Choroba (Zakrzewo), proboszcz parafii pw. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie** – za ożywianie kultu Matki Boskiej Radosnej (Patronki Polaków spod Znaku Rodła).

2. **Prof. Franciszek Łuczko (Szczecin)** – za nauczanie historii, a szczególnie za upamiętnianie historii Polski w medalierstwie.

3. **Prof. Franciszek Antoni Marek (Gogolin)** – za działalność naukową na rzecz historii, tradycji i kultury polskiej na Śląsku.

4. **Alfons Tomke (Zakrzewo), uczestnik Kongresu Berlińskiego** – za wierność tradycji Rodła.

5. **Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna (Gorzów Wlkp.)** – za wymierną służbę człowiekowi, niesienie pomocy wszystkim potrzebującym.

Edycja XXV, Słupsk, 6.05.2009 r.

1. **Ks. prał. Tadeusz Demel (Zielona Góra)** – za naukę wielkiej odpowiedzialności za Kościół i Ojczyznę.

2. **Dr Józef Piotr Cieplik i Janina Danuta Cieplik (Słupsk)** – za praktyczną realizację Pięciu Prawd Polaków spod Znak Rodła.

3. **Ks. dr hab. Grzegorz Wejman (Szczecin)** – za popularyzację historii Kościoła na Pomorzu Zachodnim³².

4. **Michał Zaleski (Toruń), prezydent miasta Toruń** – za całokształt działalności samorządowej.

5. **J.E. abp prof. dr hab. Marian Gołębiowski (Wrocław), metropolita wrocławski** – za umiejętne łączenie działalności naukowej i duszpasterskiej.

Edycja XXVI, Żary, 22.05.2010 r.

1. **Mieczysław Bławat (Kościerzyna)** – za konkretną i wszechstronną pomoc potrzebującym.

2. **Ks. kan. Jan Guss z Głomska** – za zaangażowanie w budownictwo sakralne na ziemiach gubińskiej i złotowskiej.

3. **Walerian Piotrowski (Zielona Góra), senator** – za dbałość o etyczny wymiar życia publicznego.

4. **Rita i Leonard Kostkowie z Kudyp** – za stworzenie Ogniska Kultury Rodzinnej „Hubertówka”.

5. **Towarzystwo im. Zofii Kossak z Górek Wielkich** – za wieloletnią promocję życia i twórczości Zofii Kossak.

Edycja XXVII, Szczecin, 4.06.2011 r.

1. **Ks. bp prof. dr hab. Ignacy Dec (Świdnica)** – za głoszenie praw uniwersalnych w służbie Bogu, Ojczyźnie.

2. **Lidia Kubacka (Szczecin)** – za wytrwałe działania w usuwaniu „białych plam w historii Polski”.

3. **Janina Mirończuk (Toruń)** – za ofiarną służbę na rzecz osób w stanie wegetywnym.

4. **Ks. dr Andrzej Targosz (Szczecinek)** – za budowanie Kościoła lokalnego jako wspólnoty ludzi dobrej woli.

³² „Dr hab. Grzegorz Wejman”, dostęp 17.05.2023, <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#!/person/view/5e7092a6878c28a047399f0b/current>.

Edycja XXVIII, Brzeg, 15.09.2012 r.

1. **Ks. kan. Kazimierz Łukjaniuk (Nowogard)** – za budowanie Kościoła lokalnego otwartego na potrzeby ludzi.
2. **Winfried Lipscher (Berlin)** – za wieloletnią działalność na rzecz polsko-niemieckiego pojednania w wymiarze wiary i kultury.
3. **Paweł Kozerski (Brzeg)** – za ratowanie i upowszechnianie dziedzictwa narodowego na Śląsku.
4. **Domowina – Związek Łużyckich Serbów (Łużyce)** – za umacnianie tożsamości narodowej i kulturowej Serbów Łużyckich w Niemczech.
5. **Dr Tadeusz Dzwonkowski (Zielona Góra)** – za pracę naukową i popularyzowanie dziejów Kościoła lubuskiego.

Edycja XXIX, Szczecin, 10.10.2013 r.

1. **Wojciech Kokowski (Krajenka)** – za propagowanie postaw patriotycznych mieszkańców ziemi złotowskiej w XX w.
2. **Bronisław Pałys (Wrocław)** – za propagowanie kultury i wartości chrześcijańskich i patriotycznych.
3. **Grupa Apelowa (Zakrzewo)** – za formowanie młodego pokolenia w duchu Pięciu Prawd Polaków.

Edycja XXX, Szczecin, 6.11.2014 r.

1. **Dom Polski w Zakrzewie** – za wkład w budowę i integrację polskiej tożsamości narodowej.
2. **Polska Misja Katolicka w Niemczech** – za umacnianie wiary i tożsamości narodowej pokoleń Polaków na obczyźnie.
3. **Prof. Zenon Błądek³³ (Puszczykowo)** – za budowanie materialnych podstaw polskiego duszpasterstwa na Wschodzie.

Edycja XXXI, Szczecin, 7.03.2016 r.

1. **Mjr Danuta Szyksznian-Ossowska (Szczecin) ps. „Sarenka” AK** – za świadectwo życia i przekaz tradycji niepodległościowych młodzieży.
2. **Ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB³⁴ (Piła)** – za animacje postaw patriotycznych wśród środowisk sportowych i kibicowskich.
3. **Stowarzyszenie Odra–Niemen (Wrocław)** – za pracę organiczną realizowaną w duchu Pięciu Prawd Polaków.

³³ Szymon Szczesny, „Nagroda im. ks. Bolesława Domańskiego dla Profesora Zenona Błądka”, dostęp 12.04.2023, <http://civitaschristiana-poznan.pl/nagroda-im-ks-boleslawa-domanskiego-dla-profesora-zenona-bladka/>.

³⁴ Karolina Pawłowska, „Wyróżnienie dla «kapelana kiboli»”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.gosc.pl/doc/2935351.Wyroznienie-dla-kapelana-kiboli>.

Edycja XXXII, Szczecin, 5.03.2017 r.³⁵

1. **Dr Petr Brezan (Kulov)** – za wytrwałą służbę Bogu oraz na rzecz narodu Serbów Łużyckich.

2. **Jerzy Luftman (Świętno)** – za pracę organiczną realizowaną w duchu Pięciu Prawd Polaków.

3. **Iwona Mirońska Gargas (Szczecin), instruktor teatralny** – za propagowanie kultury inspirowanej wartościami chrześcijańskimi.

Edycja XXXIII, Szczecin, 18.03.2018 r.³⁶

1. **Krystyna Waleria Holly (Gdańsk) dziennikarz** – za formowanie młodego pokolenia w duchu Pięciu Prawd Polaków.

2. **Jacek i Katarzyna Pechman³⁷ (Kołobrzeg)** – za propagowanie kultury inspirowanej wartościami chrześcijańskimi oraz patriotycznymi (Dni Rotmistrza Witolda Pileckiego).

3. **Dr Krzysztof Szczur (Szczecin)** – za wytrwałą służbę na rzecz pamięci o historii Kresów Wschodnich. Wydawca Zeszytów Kresowych.

Edycja XXXIV, Szczecin, 7.11.2020 r.³⁸

1. **Ks. Tomasz Kancelarczyk, Fundacja Małych Stópek (Szczecin)** – za praktyczną realizację zasady obrony życia.

2. **Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” FSE diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej³⁹ (Sławno)** – za działalność na rzecz wychowania w duchu chrześcijańskich wartości.

3. **Halina Szumilo (Gdańsk)** – działacz NSZZ „Solidarność” w służbie zdrowia.

Edycja XXXV, Szczecin, 3.07.2021 r.⁴⁰

1. **Ks. kan. Piotr Grabowski (Ośno Lubuskie)** – za kultywowanie troski o dziedzictwo narodowe na środkowym Nadodrzu.

³⁵ Mateusz Zbróg, „Nagroda ks. dr. Bolesława Domańskiego”, *Niedziela Szczecińsko-Kamińska* 17 (2017): 1–2, dostęp 7.04.2023, <https://www.niedziela.pl/artukul/129949/nd/Nagroda-ks-dr-Boleslawa-Domanskiego>.

³⁶ „Nagroda ks. dra Bolesława Domańskiego”, dostęp 17.05.2023, <https://www.youtube.com/watch?v=A-9ooR0VAnWw>; Katarzyna Matejek, „Nagrody ks. Domańskiego rozdane”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.gosc.pl/doc/4571652.Nagrody-ks-Domanskiego-rozdane>.

³⁷ Katarzyna Matejek, „Kołobrzecanie laureatami nagrody ks. Domańskiego”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.gosc.pl/doc/4496624.Kolobrzecanie-laureatami-nagrody-ks-Domanskiego>.

³⁸ Natalia Dąbrowska, „Szczecin: Wręczono XXXIV Nagrodę im. ks. dra Bolesława Domańskiego”, dostęp 17.05.2023, <https://e-civitas.pl/pl/aktualnosci/nagroda-im-ks-dra-boleslawa-domanskiego-rozdana>.

³⁹ Karolina Pawłowska, „Diecezjalni skauci odebrali Nagrodę im. ks. dr. Bolesława Domańskiego”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.gosc.pl/doc/6640347.Diecezjalni-skauci-odebrali-Nagrade-im-ks-dr-Boleslawa>.

⁴⁰ Mateusz Gawroński, „Gala wręczenia XXXV Nagrody Katolickiego Stowarzyszenia «Civitas Christiana» im. ks. dr. Bolesława Domańskiego – relacja”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.civitaschristiana.pl/gala-wreczenia-xxxv-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-relacja/>.

2. **Zbigniew Has⁴¹ (Słupsk)** – za wierność tradycjom niepodległościowym i świadectwo życia.
3. **Wojciech Lizak (Szczecin)** – za propagowanie historii Pomorza Zachodniego.

Edycja XXXVI, Szczecin, 23.04.2022 r.⁴²

1. **Marian Maślanka⁴³ (Koszalin)** – za szeroko rozpoznawalną działalność edukacyjno-formacyjną i patriotyczną.
2. **Stanisław Pawełek⁴⁴ (Złotów)** – za wieloletnią pracę organiczną na rzecz kultury chrześcijańskiej.
3. **Jan Tarnowski⁴⁵ (Szczecin)** – za wrażliwość na krzywdę ludzką oraz umiłowanie i sprawiedliwość społeczną.

Zakończenie

Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego jest przyznawana od 1983 r. Przyznając nagrodę, kierowano się Pięcioma Prawdami Polaków uchwalonymi na Kongresie Polaków w Berlinie w marcu 1938 r. Laureatami nagrody byli m.in. tacy ludzie jak: ks. kardynał Ignacy Jeż, ks. abp Marian Przykucki, gen. Bolesław Nieczuja-Ostrowski, ks. prof. Władysław Zieliński, ks. prałat Hilary Jastak legenda „Solidarności”, Helena Lehr – współpracownica Edmunda Osmańczyka, Stanisław Budych ze słynnego rodu Budychów, Róża Brzezińska, pierwsza Polka w Ravensbrück, ks. bp Józef Pazdur, ks. prałat Józef Obrębski – „Patriarcha Wileńszczyzny” czy mgr Irena Sandecka – wspaiała „Matka Polaków Krzemieńca”, Alfons Tomke⁴⁶ uczestnik I Kongresu Związku Polaków w Niemczech.

Wielu laureatów nagrody w latach 80. nie miało żadnych szans na to, aby doceniono ich dorobek i osiągnięcia. Działalność w Armii Krajowej, w Kościele, wśród rodaków nie była wtedy szanowana. Dlatego szukaliśmy takich ludzi nie tylko w Polsce. Od nagrody o zasięgu międzynarodowym stała się nagrodą regionalną. Kapituła nagrody

⁴¹ Katarzyna Matejek, „Ślubowałem wierność Polsce. Nagroda Katolickiego Stowarzyszenia «Civitas Christiana»”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.gosc.pl/doc/6966076.Slubowalem-wiernosc-Polsce-Nagroda-Katolickiego-Stowarzyszenia>.

⁴² Dobre Media, „Gala Nagrody im. ks. dra B. Domańskiego”, dostęp 17.05.2023, <https://dobremedia.org/konto/item/3385-2022-04-23-gala-ks-domanski>.

⁴³ Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, „Marcin Maślanka”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego/>.

⁴⁴ Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, „Stanisław Pawełek”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-stanislaw-pawelek/>.

⁴⁵ Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, „Jan Tarnowski”, dostęp 17.05.2023, <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-jan-tarnowski/>.

⁴⁶ Archiwum Własne Autora, Wywiad z Alfonsem Tomke, Zakrzewo 23.05.2002, Zakrzewo 2021.

też zmieniła swoje miejsce. Przez wiele lat działała w Pile, potem w Koszalinie. Obecnie jej miejsce jest w Szczecinie (Civitas Christiana).

Fot. 1. Nagroda im. ks. dr Bolesława Domańskiego.
Źródło: <http://koszalin.civitaschristiana.pl>

Bibliografia

- Archiwum Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Koszalinie 1983–2021. Archiwum Własne Autora. Piła, 1983–2022.
- Biuletyn Organizacyjny Stowarzyszenia PAX* 25, 27, 15 grudnia (1983).
- Borzyszkowski, Józef. *Lud polski się nie da... Ks. Bolesław Domański. Patron Polaków w Niemczech (1872–1939)*. Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1989.
- Dąbrowska, Natalia. „Szczecin: Wręczono XXXIV Nagrodę im. ks. dra Bolesława Domańskiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://e-civitas.pl/pl/aktualnosci/nagroda-im-ks-dra-boleslawa-domanskiego-rozdana>.
- Dobre Media. „Gala Nagrody im. ks. dra B. Domańskiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://dobremedia.org/konto/item/3385-2022-04-23-gala-ks-domanski>.
- Gawroński, Mateusz. „Gala wręczenia XXXV Nagrody Katolickiego Stowarzyszenia «Civitas Christiana» im. ks. dr. Bolesława Domańskiego – relacja”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.civitaschristiana.pl/gala-wreczenia-xxxv-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-relacja/>.
- „Dr hab. Grzegorz Wejman”. Dostęp 17.05.2023. <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/person/view/5e7092a6878c28a047399f0b/current>.
- Dworecki, Zbigniew. *Działalność narodowa ludności polskiej w rejencji pilskiej 1920–1932*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 1969.
- Historia Nagrody im. księdza dr. Bolesława Domańskiego*, oprac. Jacek Stróżyński, Edmund Głaza. Szczecin–Zakrzewo, 2009.
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. „Marcin Maślanka”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego/>.
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. „Jan Tarnowski”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-jan-tarnowski/>.
- „Katolickie Stowarzyszenie «Civitas Christiana» Oddział Okręgowy Szczecińsko-Koszaliński”. Dostęp 9.05.2023. <http://koszalin.civitaschristiana.pl/artykuly/konkursy/nagroda-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego>.
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. „Stanisław Pawełek”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.civitaschristiana.pl/poznajmy-laureatow-36-nagrody-katolickiego-stowarzyszenia-civitas-christiana-im-ks-dr-boleslawa-domanskiego-stanislaw-pawelek/>.
- Kęcińska-Kaczmarek, Jowita. *Poznań – Pamięć i dzieło księdza Patrona Bolesława Domańskiego na Krajnie (w 80. rocznicę Kongresu Polaków w Berlinie)*. Złotów–Wielki Buczek: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Krajna Złotowska, 2018.
- Krauze, Zachariasz. *Ksiądz Patron Domański*. Gorzów Wielkopolski: Niższe Seminarium Duchowne, 1948.
- Ksiądz Patron Bolesław Domański (1872–1939) a tradycje Związku Polaków w Niemczech na Krajnie*, red. Jowita Kęcińska. Gdańsk–Wielki Buczek: Instytut Kaszubski; Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, 2004.
- „Ks. dr Bolesław Domański przemawia na Kongresie Polaków w Niemczech”. Dostęp 17.05.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=xAu5sDnQdKU>.
- Lehr, Helena, Edmund Osmańczyk. *Polacy spod znaku Rodła*. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1972.

- Leksykon Polactwa w Niemczech, wydanie fototypiczne*. Warszawa–Wrocław: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973.
- Manikowska, Mirosława. „W roku obchodów setnej rocznicy objęcia parafii Zakrzewskiej przez ks. dr. Bolesława Andrzeja Domańskiego”. *Studia Koszalińsko-Kołobrzeszkie* 8 (2003): 307–316.
- Marciniak, Rafał. „Gabriela Teresa Cwojdzńska”. Dostęp 17.05.2023. https://web.archive.org/web/20200924135623/http://www.encycol.pl/wiki/Gabriela_Teresa_Cwojdz%C5%84ska.
- Matejek, Katarzyna. „Kołobrzęzanie laureatami nagrody ks. Domańskiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.gosc.pl/doc/4496624.Kolobrzecanie-laureatami-nagrody-ks-Domanskiego>.
- Matejek, Katarzyna. „Nagrody ks. Domańskiego rozdane”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.gosc.pl/doc/4571652.Nagrody-ks-Domanskiego-rozdane>.
- Matejek, Katarzyna. „Ślubowałem wierność Polsce. Nagroda Katolickiego Stowarzyszenia «Civitas Christiana»”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.gosc.pl/doc/6966076.Slubowalem-wiernosc-Polsce-Nagroda-Katolickiego-Stowarzyszenia>.
- Murawska, Katarzyna. „Ksiądz dr Bolesław Domański. Wybitny kapłan-patriota”. *Kuryer Polski* 3, 77, 17 maja (2023). Dostęp 17.05.2023. <https://kuryerpolski.us/pl/Page/View/ks-boleslaw-domanski>.
- „Na 30-lecie pracy «Proboszcza Polaków w Niemczech»”. *Polak w Niemczech. Miesięcznik Organizacyjny Związku Polaków w Niemczech* 10, 6 (1933): 1–2. Dostęp 18.05.2023. <https://polona.pl/item-view/acb72c82-c0cc-4dcc-a211-a82421c53dd8?page=0>.
- Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego*, oprac. Jacek Stróżyński. Warszawa–Poznań, 2002.
- „Nagroda ks. dra Bolesława Domańskiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=A9ooR0VAnWw>.
- Pawłowska, Karolina. „Diecezjalni skauci odebrali Nagrodę im. ks. dr. Bolesława Domańskiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.gosc.pl/doc/6640347.Diecezjalni-skauci-odebrali-Nagrode-im-ks-dr-Boleslawa>.
- Osmańczyk, Edmund Jan. *Matka Boska Radosna. Patronka Polaków spod znaku Rodła*. Paris: Editio du Dialogue Societe d’Editions Internationales: 1989.
- Osmańczyk, Edmund Jan. *Niezlomny proboszcz z Zakrzewa, Rzecz o księdzu Patronie Bolesławie Domańskim*. Warszawa: Czytelnik, 1989.
- Pawłowska, Karolina. „Wyróżnienie dla «kapelana kiboli»”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.gosc.pl/doc/2935351.Wyroznienie-dla-kapelana-kiboli>.
- Polak w Niemczech. Miesięcznik Organizacyjny Związku Polaków w Niemczech* maj i czerwiec (1939): 160, 162–164.
- Polak w Niemczech. Miesięcznik Organizacyjny Związku Polaków w Niemczech* 15, 4 (1938).
- Popielas-Szultka, Barbara, Zygmunt Szultka. *Dzieje Zakrzewa*. Koszalin, 1974.
- Stróński, Zbigniew. *Pamięci godni. Chojnicki słownik biograficzny 1275–1980*. Bydgoszcz: Redakcja Wydawnictw Pozaprasowych „Pomorze”, 1986.
- Suchanowski, Łukasz. „20. rocznica śmierci ks. hm. Wiktora Paneckiego”. Dostęp 17.05.2023. <https://koszalin.civitaschristiana.pl/20-rocznica-smierci-ks-hm-wiktora-paneckiego/>.
- Szczesny, Szymon. „Nagroda im. ks. Bolesława Domańskiego dla Profesora Zenona Bładka”. Dostęp 12.04.2023. <http://civitaschristiana-poznan.pl/nagroda-im-ks-boleslawa-domanskiego-dla-profesora-zenona-bladka/>.
- Szostek, Irena. „Patron Polaków w Niemczech – ks. Bolesław Domański”. *Więź* 6 (1980): 100–115.

- Wejman, Grzegorz. „Ks. dr Bolesław Domański – «Ksiądz Patron»”. Dostęp 17.05.2023. <https://e-civitas.pl/pl/kosciol/ks-dr-boleslaw-domanski-ksiazd-patron>.
- Wojtkowski, Andrzej. „Domański Bolesław (1872–1939). W: *Polski słownik biograficzny*. T. 5, 300. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1939–1946.
- Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 kwietnia 1939 r. Nr BP-9693/39 o nadaniu odznaczenia „Wawrzyn Akademicki”. Dostęp 18.05.2023. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP19390960219/O/M19390219.pdf>.
- Zbróg, Mateusz. „Nagroda ks. dr. Bolesława Domańskiego”. *Niedziela Szczecińsko-Kamieńska* 17 (2017): 1–2. Dostęp 7.04.2023. <https://www.niedziela.pl/artukul/129949/nd/Nagroda-ks-dr-Boleslawa-Domanskiego>.
- „Zgon ks. dra Bolesława Domańskiego”. *Gazeta Lwowska* 93, 25 kwietnia (1938): 3. Dostęp 18.05.2023. <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/plain-content?id=50504>.
- „Zgon przywódcy Polaków w Niemczech”. *Gazeta Lwowska* 92, 23 kwietnia (1939): 2. Dostęp 18.05.2023. <https://polona.pl/item/polak-w-niemczech-organ-zwiazku-polakow-w-niemczech-r10-nr-6-1-czerwca-1933,NDg4NTE0MjM/0/#item>.
- Związek Polaków w Niemczech*, red. Jerzy Marczewski. Warszawa: Wydanie Polonia, 1987.

Streszczenie

Nagroda im. ks. dr. Bolesława Domańskiego jest przyznawana od 1983 r. najpierw przez Stowarzyszenie PAX, a od 1993 r. przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. Celem Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego jest szerokie popularyzowanie postaci tego gorliwego kapłana, wielkiego patrioty, przywódcy ludu polskiego w Niemczech, organizatora polskiej oświaty i wychowania, patrona życia kulturalnego i gospodarczego, działacza wyznającego działania jedynie środkami prawnymi i prawymi, łączącymi patriotyzm z zasadami chrześcijańskimi, poszanowaniem każdego człowieka i narodu. Kandydatami do Nagrody im. ks. dr. Bolesława Domańskiego mogą być osoby i zespoły ludzi, instytucje, które w swoim życiu, pracy i działalności zbliżają się do ideałów wyrażonych w Pięciu Prawdach Polaków przyjętych na I Kongresie Polaków 6 marca 1938 r. w Berlinie. Prawdy, które pomimo upływu lat lśnią blaskiem ponadczasowego przesłania będącego duchowym kompasem narodu polskiego, jak i wtedy, kiedy je pierwszy raz sformułowano, tak i dziś.

Słowa kluczowe: ks. dr Bolesław Domański, Zakrzewo, nagroda, Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”

Abstract

AWARD IN THE NAME OF REV. DR. BOLESŁAW DOMAŃSKI

The Rev. Dr. Bolesław Domański Prize has been awarded since 1983, first by the PAX Association and since 1993 by the Catholic Association “Civitas Christiana”. The purpose of the Rev. Dr. Bolesław Domański Award is to widely popularize the figure of this zealous priest, great patriot, leader of the Polish people in Germany, organizer of Polish education and upbringing, patron of cultural and economic life, activist who professes to act only by legal and lawful means, combining patriotism with Christian principles, respect for every man and nation. Candidates for the Rev. Dr. Bolesław Domański Award may be individuals and human teams, institutions that in their lives, work and activities approach the ideals expressed in the Five Truths of Poles adopted at the First Congress of Poles on March 6, 1938 in Berlin. Truths that, despite the passage of years, shine with the brilliance of a timeless message that is the spiritual compass of the Polish nation, as they did when they were first formulated, as they do today.

Keywords: Rev. Dr. Bolesław Domański, Zakrzewo, award, Catholic Association “Civitas Christiana”